

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de SAAMBINDER

Lynden (Washington, V.S.)

In 1952 werden enkele kerkdiensten in Lynden gehouden. Jarenlang staken gezinnen uit die plaats iedere zondag de grens met Canada over om de diensten in Chilliwack bij te wonen. Daarna werd in Lynden een afdeling van Chilliwack gevormd: vanaf 3 januari 1965 werden diensten belegd in een methodistenkerk. Ds. M. Romeijn uit Chilliwack nam op 21 april 1966 een nieuwgebouwde kerk in gebruik. Ds. A.M. den Boer institueerde

de gemeente op 19 mei 1971. Hij verving ds. Romeijn, die ernstig ziek was. Ds. L. Kieboom en ds. G. Kuijt gingen als emerituspredikant regelmatig in Lynden voor. Op 10 maart 2002 werd de laatste dienst in de oude kerk gehouden. Op dezelfde plaats werd een nieuw bedehuis gebouwd. Ds. J. den Hoed nam het op 18 december 2002 in gebruik. Hij stond toen in Lynden en dient de gemeente sinds 2019 opnieuw.

10/02/2022
jaargang 100

nr **19**

Herodes en Johannes

Herodes heeft het er maar moeilijk mee. Aan de ene kant voelt hij veel genegenheid tot de zonderlinge prediker Johannes, aan de andere kant is hij het gedoe van zijn vrouw vreselijk zat.

Maar als Herodes, de viervorst, van hem bestraft werd omwille van Heródias, de vrouw van Filippus, zijn broeder, en over alle boze stukken die Herodes deed, zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft.

Lukas 3:19, 20

ds. J. de Kok,
Westkapelle

De vrouw van Herodes blijft maar doordrammen over het feit dat Johannes de Doper hun huwelijk veroordeeld heeft en hen gewezen heeft op het feit dat hun liederlijke leven tegen Gods geboden ingaat. Maar nu maakt Heródias het toch al te bont. Ze heeft zelfs mensen ingehuurd om Johannes te schaduwen en als het mogelijk is om te brengen (Mark. 6:19). Herodes' geweten spreekt nog. Hij voelt dat de woorden van Johannes waar zijn. Hij weet ook wel dat hij zijn eerste vrouw, de Arabische prinses Phasaelis, nooit had moeten wegsturen. Hij weet ook wel dat hij zijn broer, woonachtig in Rome, nooit zijn vrouw had moeten afpakken. En toch... God wat en de wereld wat. God een klein beetje en de eigen vleselijke lusten heel veel. Wat kan het de mens heen en weer doen slingeren. Ook nu nog. U hoort graag een scherpe preek. U bent onder de indruk. Uw geweten is wat verontrust. U ruimt een paar zonden op. U hebt het voornemen om ook uw boezemzonde aan te pakken. U bent onder de indruk van het leven van Gods kinderen. Ergens verlangt u ernaar om ook zo te leven. U leest eens een

levensbeschrijving en een prekenboek. U plengt eens een traantje en bespreekt zelfs uw zonden met een ernstig gelaat. Maar... u houdt Heródias aan de hand.

Een sluw besluit

Ja, Herodes heeft het er maar moeilijk mee. Dan neemt hij een sluw besluit. Hij laat Johannes oppakken en hem in de gevangenis zetten. Het is wat riskant, want straks krijgt hij het volk tegen zich, maar het kan niet anders (Matth. 14:5). Heródias zou Johannes laten vermoorden. Welnu, in zijn gevangenis zal Heródias niet bij Johannes kunnen komen. Een aangename bijkomstigheid is dat hij Johannes kan laten halen als hij wil en met hem over belangrijke onderwerpen kan spreken, tot staatszaken toe (Mark. 6:20). En wat is er nu beter dan advies te krijgen van een kind van God?

Beste lezer(es), we kennen de geschiedenissen rondom Johannes' levenseinde wel. Het heeft ons in deze tijd ook veel te zeggen. Zullen we er een paar lessen uithalen?

Allereerst voor u, onbekeerde. Probeert u van twee walletjes te eten? Herodes probeerde dat ook. U meent dat u heel wat beter bent dan Herodes? U leeft niet in overspel, weelde, dronkenschap, bijgeloof, enzovoorts. Maar, wacht even. Misschien was Herodes wel godsdienstiger dan u. Hij hoorde de zuivere prediking graag. Hij probeerde de vrede te bewaren tussen Jood en Romein. En toch... hij kon de zonde maar niet loslaten. Laat Herodes u tot waarschuwing zijn. Hij is voor eeuwig omgekomen!

Een algemene les

Een andere les is een algemene les. Schipperend gedrag leidt ertoe dat Gods kind in de gevangenis komt. Ook nu. Gedrag waar- bij men wereld en godsdienst tevreden wil stellen, legt Gods volk het zwijgen op. Ook in ons coronatijdperk. Herodes probeerde de Romeinen te vriend te houden. Ook probeerde hij het de Joden naar de zin te maken. Verder wilde hij Heródias niet voor het hoofd stoten en ook Salomé

In dit nummer

2 Herodes en Johannes

6 Een rijke Evangelieprediking

20 Tussen wieg en graf

- 3** Het gekrookte riet [6]
- 4** "Ik ben verstomd", van Thomas Brooks [1]
- 5** Johannes de Kok [4]
- 8** Het levenseinde van vijf Engelse predikanten [3]
- 9** Commentaar: Even tot tien tellen
- 10** Twee verzen uit Psalm 103
- 11** Uit vroeger jaren
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 14** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

Het gekrookte riet [6]

'Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen.'

Mattheüs 12:20a

ten dienste staan. Ten slotte wilde hij ook graag een goede verstandhouding met Johannes hebben. Vertonen wij als kerk niet veel te veel dit Herodes-gedrag?

Tot slot een les voor u, kind des Heeren, in de gevangenis. Had Johannes niet gezegd dat Christus moest wassen en hij minder worden? (Joh. 3:30). Nu deze woorden voor Johannes de praktijk van de godzaligheid worden, zal het niet altijd meegevallen zijn. Je moet maar eens in de gevangenis verkeren, in de wetenschap dat Jezus in de buurt wonderen verricht. Het moet maar eens donker zijn in de ziel terwijl Jezus 'gevangenen vrijheid schenkt, en aan hun ellende denkt'. O, dan kan men weer zo teruggeworpen worden op het oude vijandige bestaan. Vroom praten kunnen we allemaal, maar de Heere ziet het hart aan. Aan de andere kant zal Johannes geweten hebben, dat zijn werk er bijna opzat. Als de Koning de wegbereider binnenhaalt, zit het werk van de wegbereider er op.

Schipperend gedrag leidt ertoe dat Gods kind in de gevangenis komt. Ook nu. Gedrag waarbij men wereld en godsdienst tevreden wil stellen, legt Gods volk het zwijgen op.

De kroon der overwinning

Toch is Johannes verlost. Wanneer? Toen het zwaard z'n werk deed. Toen werd ook Johannes' ziel het hemels heiligdom binnengedragen. Toen mocht Gods trouwe knecht de kroon der overwinning behalen. De kroon die zijn Zaligmaker aan het verdienen was in de weg van lijden en sterven. Toen werd het waarheid voor de zoon van Zacharias en Elisabet:

'Maar 't vrome volk, in U verheugd, zal huppelen van zielenvreugd, daar zij hun wens verkrijgen.'

EERSTE PREDIKATIE

2. Een gekrookt rietje is zo klein in kennis. Ze kennen 's Heeren weg haast niet, er is zulk een onkunde in het geestelijke leven. Spreekt gij van het geloof en de liefde, ze weten haast niet wat zij er van maken zullen, ze werpen dikwijls het allerkostelijkste weg.
3. Het zijn degenen die geslingerd worden in hun staat. 'Ach Heere', zeggen ze, 'soms is er een flikkering, een weinigje, maar het schijnt uit te gaan, een vonkje van Gods Geest, soms schijnt er een weinig licht en soms is het weer zo dood'. Wat verschilt de ene dag van de andere. 'De ene dag', zeggen ze, 'schijnt het alsof ik genade heb', en de andere dag zeggen ze: 'Ach, ik mis het!' Gij zult ze zo dikwijls verschillend vinden als gij ze ontmoet.
4. Het zijn donkeren, bestredenen en dodigen. Ze zeggen: 'Ach, ik ben zo dood! Ach ik ben zo besloten dat ik er niet uitkomen kan! Ik ben als een man die krachteloos is (Ps. 88:5). Het werk wordt mij zo bestreden. Ik kan het niet langer uithouden; ga ik voorwaarts, ik zie Hem niet; ga ik achterwaarts, ik merk Hem niet. Ga ik naar de kerk en aan het Avondmaal, ik voel de Heere niet!'
5. Het zijn degenen die zeggen: 'Ach God! ik kan al de kruisen niet dragen. Ik ben zat van smaad (Klaagl. 3:30). Mijn bestraffing is er alle morgens (Ps. 73:14). Uw bestraffingen zijn veel, aanzie mijn ellende (Job 10:15), want mijn ziel is der tegenheden zat' (Ps. 88:4).
6. Het zijn degenen die zeggen: 'Ik zal er nog mee uitscheiden, ik zie dat het toch al vruchteloos is wat ik doe.'
7. Nog eens, het is een kind van God dat noch op God noch op Zijn zaak kan vertrouwen. 'Ik kan dat niet doen', zeggen ze, 'mijn weg op de Heere te wentelen en te geloven dat Hij het wél maken zal. Ik weet mijn neergebogen hart niet op te richten. Mijn hoop is vergaan van de Heere; het sterft al en ik vrees dat God mij nog tot een voorbeeld voor anderen zal straffen'.

Zie, zo zult gij in het Woord vinden een gekrookt riet. Ge zegt: 'Ik ben niet waard dat God er op merken zou. Ik ben zo lelijk in mijn eigen ogen; ik moet tegen God zeggen: werp mij maar in de hel, want dat ben ik waard. Dit heeft nog andere namen in het Woord, die wij nu niet zullen opnoemen.

II. Wat doet nu de Heere als Hij Zijn kinderen zo vindt, in zes en zeven en duizend benauwdheden? Hij verbreekt het niet. Als Hij op de wereld was, Hij kwam bij zulken. Hadden ze bij de farizeeën gegaan, die zouden hen voor het hoofd gestoten hebben. Gingen Gods kinderen bij hen, dan was het geen werk Gods. En zo slaan ze hen voor het hoofd.

(wordt vervolgd)

Uit:
'Het gekrookte riet',
B. Smijtegelt
(uitg. Romijn &
Van der Hoff, 1968).

Vrienden in de winter

Over het vraagstuk van een Bijbelse waardering van het lijden zijn verschillende boeken verschenen. Een klassieker is het werk van Thomas Brooks, met in het Nederlands de titel: "Ik ben verstomd... Over de slaande hand van God" (uitg. Groen, 1994).

ds. W.A. Zondag,
Dordrecht

Thomas Brooks

Dit boek is een vertaling van het oorspronkelijke werk "The mute christian under the smarting rod". Brooks, een puriteinse predikant, leefde van ca. 1608 tot 1680. Hij schreef dit boek als een pastorale handreiking aan allen die, evenals hijzelf, zwaar beproefd worden. We willen de komende weken een aantal lessen uit het boek trekken. Letterlijke citaten komen uit de genoemde vertaling.

Overvloed aan zorgen

Het 'Woord vooraf' van de schrijver bevat reeds veel lezenswaardige zaken. Zo luidt de aanhef: 'Aan alle getroffen en verdrie-

tige, ontevreden, onrustige en vermoeide christenen in heel de wereld'. Brooks erkent dat Gods kinderen vaak wel heel veel moeiten en zorgen hebben. 'Maar God, Die oneindig is in wijsheid en weergaloos in goedheid, heeft moeite, ja veel moeiten verordend die als in slagorde van alle kanten op ons aankomen. Net zoals het met onze zegeningen het geval is, komen onze kruisen zelden alleen. (...) Ze zijn als regenbuien in april: de ene is nog niet voorbij, of de andere komt er al aan!

Brooks vervolgt: 'En toch, christenen, het is barmhartigheid, rijke barmhartigheid dat alle verdrukkingen nog geen terechtstellingen zijn, dat alle kastijding nog geen verdoemenis is'. Dan volgt een creatieve vergelijking met de ark van Noach: 'Hoe hoger de wateren stegen, hoe hoger Noachs ark naar de hemel toe werd opgeheven. Hoe meer uw verdrukkingen toenemen, hoe meer uw hart naar de hemel zal worden verhoogd!

Voor de schrijver zijn kastijdingen een gouden sleutel waarmee de Heere de rijke schatkamer van Zijn Woord ontsluit voor de zielen van Zijn volk. Brooks heeft dat heel persoonlijk mogen ondervinden. Hij wijst op Simson, die honing had gevonden en zijn vader

en moeder hiervan liet mee-eten. Daarom mag ik, zo vervolgt Brooks, niet zo'n inhalig persoon zijn dat ik aan hen die veel van mijn gal en bitterheid gedronken hebben, niet iets van mijn honing zou doorgeven om ervan te proeven.

Brooks beschouwt zijn boek als een geneesmiddel voor verwonde zielen. Hij hoopt dat het voor 'alle verdrukte en verontruste christenen een gepaste zalf' is voor elke zweer en een gepast geneesmiddel tegen elke kwaal. Lees maar mee: 'Zoals het is met iedere goede man, zo is ook elk goed boek niet geschikt om de metgezel te zijn van iemand die zwaar beproefd is. Maar dit boek is het wel. Hierin kan hij zijn gezicht, zijn hoofd, zijn hand, zijn hart, zijn wegen en zijn werken zien. Hierin kan hij zien hoe al zijn kwalen ontdekt worden en hoe de juiste geneesmiddelen worden voorgesteld en toegepast. Hier kan hij argumenten vinden om zichzelf tot zwijgen te brengen, en middelen om tot bedaren te brengen, wanneer het met hem op zijn slechtst is!

Vriendendienst

Ten slotte spreekt Brooks over het verrichten van een vriendendienst. Hij zegt hier lezenswaardige zaken over vriendschap. Eerst maakt hij onderscheid tussen 'mooi weer vrienden' en 'vrienden in de nood'. De eerste soort vrienden noemt hij 'vrienden in de zomer', de tweede soort noemt hij 'vrienden in de winter'. Lees maar weer mee: 'Vrienden in de zomer schat ik niet hoog, maar vrienden in de winter zijn hun gewicht in goud waard. En wie kan aan zulke mensen iets afslaan, vooral in deze dagen waarin ware, trouwe, standvastige mensen zo moeilijk te vinden zijn? De vriendschap van de meeste mensen in deze dagen is als Jona's wonderboom, eerst veelbelovend en snel opgroeiend, maar die direct daarna sterft en verdort. Ze is als sommige waterplanten, die wel brede bladeren hebben aan de oppervlakte van het water, maar nauwelijks wortels. Hun vriendschap is als een meloen, warm van buiten, en koud van binnen. Hun uitingen gaan wel hoog, maar hun genegenheid is maar laag. Ze spreken veel, maar doen weinig'. Ze zijn als trommels, trompetten en vaandels in de oorlog. Ze maken met hun vertoon veel herrie, maar je hebt er niets aan. Maar er zijn ook 'vrienden in de winter'. Dat zijn blijvende vrienden. Voor hen moet je ook bereid zijn om iets door te geven.

(wordt vervolgd)

In Middelburg duurde het niet lang of De Kok was weer ouderling.

Geleid door moeitevolle jaren

In het jubileumboek van Nieuwdorp heeft oud-ouderling C. Weststrate geschreven dat De Kok zowel met de bekommerde als de bevestigde kerk wist om te gaan. Daarbij noemt hij de namen van Rika Murre-Westerweele (de 'oude Rika') en Jane Witte-Welleman. De laatste was een nicht van De Kok. In haar boekje 'Uit genade zalig' schrijft ze verschillende malen met achting over haar oom Johannes.

ds. J. Schipper,
Scherpenzeel

Samen met broeder W. Moerdijk ging De Kok menigmaal op huisbezoek. Ze gingen eens op bezoek bij een 'missend mens'. De Kok zei tegen zijn nog wat onervaren ambtsbroeder: 'Willem, nu gaan we op bezoek bij iemand met een groot geloof. Dat riep wel wat vragen op, want die vrouw had niet veel te vertellen. De Kok legde het naderhand uit: 'Willem, iemand met weinig zekerheid en toch zo'n aanklevend leven, dat is een groot geloof'. In 1932 besloot De Kok in verband met huiselijke omstandigheden zijn boerderij te verkopen en in St. Laurens bij Middelburg te gaan wonen. De Kok moest van Nieuwdorp worden afgesneden. Bij het 50-jarig ambtsjubileum van hem haalde ds. L. Rijksen dat nog aan: 'Wat dat gekost heeft in Nieuwdorp, daar zal ik maar van zwijgen; en welk een strijd dat onze broeder gegeven heeft, daar zal ik niet van

gewagen. Het móest, al was het dan een smartelijke zaak, waar een band moest worden doorgesneden.'

Op 7 januari 1933 vond de laatste kerkenraadsvergadering plaats onder het voorzitterschap van De Kok. De periode te Nieuwdorp was ten einde. Maar zijn ambtelijk werk zou nog voortgezet worden.

Ouderling te Middelburg

Na het vertrek uit Nieuwdorp naar de gemeente van Middelburg duurde het namelijk niet lang of Johannes de Kok was weer ouderling: in 1933, het jaar van de verhuizing. Maar nu in een grote gemeente. Meestal is iemand op z'n minst een jaar lid van een gemeente, voordat hij eventueel kandidaat gesteld wordt. Ook als hij elders ambtsdrager geweest is. Een gemeente zal toch de nieuweling enigszins moeten leren kennen. Dat was echter in het geval van

Johannes de Kok (in Middelburg – als hij er niet bij was – ook wel 'Kokje' genoemd) kennelijk niet nodig. Al in januari (de maand van de verhuizing!) werd hij voorgedragen als kandidaat. In die tijd stond ds. A. Verhagen in Middelburg en deze schroomde niet zijn mening te verkondigen: 'In deze persoon schuilt een kracht die, indien mogelijk, niet ongebruikt behoort te worden gelaten'. Tijdens de vergadering van 16 maart 1933 werd De Kok gekozen. De Middelburgers konden een begaafde man met een helder oordeel en een scherp onderscheidingsvermogen wel gebruiken. Hij was in de Zeeuwse hoofdstad al snel gezien, bij jong en oud. Hij had gezegd, maar wist ook – vaak met fijnzinnige humor – met de jongeren om te gaan. Velen hebben catechisatie van hem gehad. Als iemand het antwoord niet wist, maar het gevraagde ook niet snel kon terugvinden in het boekje, kon hij wel scherp zijn: 'Dat je het niet leert is erg, maar dat je het antwoord niet eens in je boekje kunt vinden, is nog erger'. Overigens kregen niet alleen catechisanten, maar ook predikanten soms wijze lessen mee. W.M. Sturm schrijft in een van de boeken over de geschiedenis van Middelburg-Centrum dat de bekende professor G. Wisse eens een kerkdienst in de Segeersstraat bijwoonde. Dat was op kerstdag 1943, toen student L. Rijksen in Middelburg preekte. Rijksen had in Utrecht nog colleges bij hem gevolgd. Na de dienst kwam Wisse even in de consistorie om Rijksen de hand te drukken. Johannes de Kok zei tegen Wisse bij zijn vertrek: 'Je moet ook eens komen als er leesdienst is'.

Rouw en trouw

Tot zijn sterven in 1957 zou De Kok de gemeente van Middelburg dienen. In de oorlogsjaren was het extra druk. Regelmatig moest hij een begrafenis of een huwelijksdienst leiden. Tijdens de inundatie (de opzettelijke onderwaterzetting in 1944-1945) kwam het twee keer voor dat het bruidspaar tevergeefs op de predikant wachtte. Dan moest een ouderling optreden als bevestiger. Bij één van die diensten merkte De Kok op: 'De zaken moeten toch hun voortgang hebben'. Onvoorbereid hield hij een toespraak uit het hoofd en sprak over de woorden: 'En zij waren beiden rechtvaardig voor God' (Luk. 1:6). Na de bevrijding werden in Middelburg diverse dankdiensten gehouden. Dan sprak bijvoorbeeld prof. G. Wisse. Maar ook ouderling De Kok heeft toen nog gesproken en wel over Psalm 66:11-12.

(wordt vervolgd)

Een rijke Evangelieprediking

Wie is een Leraar als Hij? Jezus wordt daarom terecht 'de hoogste Profeet en Leraar' genoemd. Zelfs afkerige hoorders moesten dit toestemmen.

v.A.

Het werd gevoeld dat Zijn zending Goddelijk was. Het werd gemerkt dat Hij onderwijs gaf met Goddelijk gezag, zo diep ernstig en eerlijk, zo bewogen en gepast. Zijn prediking was zo anders dan de prediking van de farizeeën en de schriftgeleerden. Hij verkondigde geen algemeenheden en geen theologische uiteenzettingen die je vrijblijvend kunt aanhoren. Hij bracht een Godswoord, bestemd voor het hárnt. Deze Prediker heeft Zelf de opdracht gegeven om aan alle creaturen het Evangelie te brengen (Matth. 28:19). Zonder onderscheid, met bevel van bekering en geloof (DL 2,5). Daarbij moet ruim van Zijn verdiensten gesproken worden (DL 2,3). De kracht van Zijn eenzijdige genadebediening kan niet rijk genoeg verkondigd worden. In deze dienst der verzoening wordt het beschreven Woord eerbiedig nagesproken. Onlosmakelijk daaraan verbonden zal het vleesgeworden Woord rijk verkondigd worden. Het gaat in de prediking steeds om deze twee, om het beschreven en het vleesgeworden Woord. Wat een voorrecht om daaronder te mogen verkeren!

En toch is Zijn (genade) bediening zeker niet tevergeefs. Want ze zullen tóch komen van oosten en westen.

Zijn gewoonte

De Zaligmaker had een levenspatroon. De bron van Zijn gaan naar de synagoge op de rustdag was niet traditie. Hij ging niet uft gewoonte, maar náár Zijn gewoonte (Luk. 4:16). Dat wil zeggen: overeenkomstig Zijn gewoonte. Zijn vaste gedragslijn was: als het rustdag was, dan ging Hij. Als de deur van het leerhuis openstond, dan ging Hij. Hij kon en wilde blijkbaar niet zonder, en dat terwijl er kerkelijk genoeg mis was. Hij kende immers de harten van alle synagogebezoekers heel goed. Maar op de rustdag ging Hij!

Hij wilde er zijn, ondanks de (kerk)mensen. Hij was er, 'in de dingen Zijns Vaders', noemde Hij dat eerbiedig! Dat is iets om in onze dagen goed over na te denken... Luister eens, daar staat deze Prediker in de synagoge van Nazareth. De Woordbediening is uit Jesaja 61 en 42. Dat is 'gewoon' aan de beurt. In Zijn eigen woonplaats mag Hij voor het eerst de profetenrol lezen en daarna uitleg geven. Eigenlijk is het een hoogtepunt in Zijn pas begonnen ambtelijke bediening, een beginpunt en een hoogtepunt tegelijk. Zie Hem daar staan, in het huis van gebed en onderwijzing: het vleesgeworden Woord, met het beschreven Woord in Zijn handen, met het Evangeliewoord op Zijn lippen. Met de profetenrol van Jesaja, die zo rijk mocht getuigen van de komende Knecht des HEEREN. Nu is Hij gekomen. Nu is deze profetie vervuld. Nu is het eeuwig waar gebleken: 'Heden is deze Schrift in uw oren vervuld' (Luk. 4:21).

Zijn hoorders

Kan het Woord dichterbij gebracht worden? Is er een rijkere Christusprediking denkbaar? De hoorders luisteren dan ook aandachtig, alle ogen zijn op Hem gericht (vers 20). Ze zijn zelfs onder de indruk van Zijn gaven en woorden (vers 22). Er zijn indrukken, werkelijk bij

allemaal! Want we lezen tweemaal het woord 'allen', in vers 20 en 22. Kun je een betere prediker wensen? Kun je een aandachtiger gehoor wensen?

Maar in vers 28 staat nog een keer 'allen': '... en zij werden allen in de synagoge met toorn vervuld'. Waarom werden die mensen toch zo ontzettend boos? Wij westerlingen zullen onze boosheid beslist ingetogener tot uiting brengen. Een mailtje sturen? Elders shoppen? Op betere tijden hopen? Er valt in Nazareth best wat te leren. De Prediker van en in Nazareth blijkt het hart van Zijn hoorders te kennen als niemand anders. Dat horen we in Zijn prediking.

De luisteraars in het gebedshuis in Nazareth zaten daar met een bepaalde vooringenomenheid. Ze hadden gedacht dat Hij... Ze hadden verwacht dat Hij... Ze luisterden met een bepaald verwachtingspatroon, waaraan de prediker echter niet tegemoetkomt.

Zo kunnen we luisteren, met een bepaald 'filter' in het hoofd: zó moet het zijn, anders deugt het niet. Terwijl we juist een prediking nodig hebben waarbij ál het onze ontmaskerd wordt als niet-deugend voor God. *Voringenomenheid*, in welke vorm dan ook, blijkt een oorzaak van vruchteloosheid.

De hoorders in het huis van de onderwijzing meenden bepaalde rechten te hebben. Elders bleek Hij wonderen gedaan te hebben, tekenen als opzienbarende bewijzen van Zijn Goddelijke roeping. Dan moet hun 'eigen' Jezus dat toch zeker ook in Nazareth doen (vers 23). *Rechthebendheid*, in welke vorm dan ook, blijkt een oorzaak van vruchteloosheid.

Zijn soevereiniteit

Ook blijkt het *soevereine* van Gods genade in Christus een oorzaak van

'En Hij leerde in hun synagogen...' (synagoge Nazareth, Israel)

vruchteloosheid. Ze horen Hem zeggen dat de Heere in het voorbijgaan van vele weduwen in Israël Elia naar een heidin stuurde (vers 25, 26). En terwijl er veel melaatsen in Israël waren, werd de heiden Naäman genezen (vers 27). Maar... onreine heidenen die boven het bondsvolk worden gesteld, dát kan toch niet? De Heiland verkondigt hier al het wereldwijde heil van na Pinksteren. Dat wekt ergernis aan Gods vrijmacht, in Zijn bedeling en toebedeling. Ten slotte nog een kernoorzaak: in Jezus' prediking klinkt helder door voor wie Hij gekomen is. Dat is heel duidelijk. Voor de armen, de gebrokenen van hart (vers 18), de gevangenen, de blinden en de verslagenen (vers 19), naar het profetenwoord van Jesaja. Wat hebben Zijn ogen daarnaar uitgezien onder Zijn schijnbaar betrokken gehoor! En wat zag Hij daar? Wáár ziet Hij die...? Wat ziet Hij nu tijdens de prediking onder ons?

Zeker vrucht

Is Christus' komst en rijke Evangelieprediking dan tevergeefs, toen en nu?

Hij was toen gekomen tot Zijn eigen volk, net als nu tot de afgezonderden onder de bediening van het genadeverbond. En de vrucht...?

Wat pijnlijk, wat een schuld: Hem niet aangenomen. En toch is Zijn (genade)bediening zeker niet tevergeefs. Want ze zullen tóch komen van oosten en westen. Ja ook uit 'ons' westen! Wie dan? Die uit God geboren zijn (Joh. 1:11-13). Arme rechtelozen, schuldverslagenen die het niet meer weten, mensen die verkeren in banden van de dood, die zichzelf niet kunnen verlossen, stekeblinden in de wegen des Heeren, enkel en alleen aangewezen op de vrijmachtige genade Gods. Heden, ja vandaag, 'is deze Schrift in uw oren vervuld'. Blindgeborenen, 'Die met u spreekt, Die is het' (Joh. 9:37).

Ziet u Gods Gezalfde? Hoort u de stem van de Gekomene? Met Zijn rijke Evangelie (vers 18) spreekt Hij nog in het aangenamen jaar des Heeren (vers 19). Zo dichtbij en zo passend.

‘Warburton heeft zijn pad afgelegd’

In eigen oog was hij een knorrige dwaas, een nutteloos mens. Maar een nauw leven gaf een ruim sterven. ‘Deze oude Warburton, die een stank was in de neusgaten van honderden, maar nooit in de neusgaten van mijn God, gaat naar zijn gezegend huis.’

J. van 't Hul,
Lieren

Oktober 1856. John Warburton, al meer dan veertig jaar predikant in Trowbridge, is ernstig ziek. Geestelijk had hij een goede tijd achter zich. Op zijn ziekbed zegt hij tegen een van zijn twaalf kinderen: ‘Even voor ik ziek werd, deed de Heere mij Zijn gunst smaken. Ik mocht gaan waar ik wilde, de Heere was aldaar. Ging ik in de tuin, daar was Hij. Hij ging met mij mee in de houtschuur als ik daar was om hout te zagen en te hakken. Hij leidde mij terug, de gehele weg die Hij mij had doen gaan, beide in de voorzienigheid en in de genade. O, wat was mijn arme ziel verbroken onder het beschouwen van Zijn goedertierenheid. Ik kon nauwelijks rondlopen, want de toelachingen van mijn God schenen te veel te zijn voor het

lichaam om te kunnen dragen. Ten slotte zei ik tot Hem: Lieve Heere, wat zult Gij met deze arme worm doen?’

De duivel uitgedaagd

Warburtons ziekbed werd zijn sterfbed. In zijn laatste weken daagde hij de duivel uit: ‘Hé, duivel, nu kan ik u uitlachen. O, gij vervloekte, liegende ellendeling! Gij zei mij dat ik in wanhoop zou sterven en dat ik de grootste huichelaar was die ooit geboren was. Ik ben geen huichelaar. Komt nu, komt met geheel uw helse stoet. Ik vrees u niet. In de Naam van mijn God zal ik u verhouwen.’

Hij leed veel pijn, maar het deerde niet langer. ‘Wat zijn mijn smarten vergeleken met de Zijne! Zijn slapen werden gekroond

met een doornenkroon. Hij werd gekruisigd tussen twee moordenaars, en één daarvan was de broeder van de oude Warburton, door vrije genade verlost, zonder de werken.’

Opstandig was hij niet, nu niet meer, ongeduldig wel. Hij wenste heen te gaan en alles waar hij nog over sprak was over Jezus. ‘Ik heb niets anders nu om over te praten. Het is al dezelfde Jezus, van het begin tot het einde. (...) Ik heb Jezus nodig. Als Hij weg is, is alles weg. Ik dacht dat Hij al aan de deur stond, maar voor ik de deur kon opendoen, was mijn Liefste geweken. Ik geloof dat ik het vreemdste schepsel in de wereld ben. Ik ben zo dikwijls op en neer.’

Geen mens mocht het na zijn dood nog over hem hebben: ‘Laat mijn naam in 't stof begraven liggen, maar laat de Naam van Jezus tot in eeuwigheid verhoogd worden.’

Sterven en begraven worden

Op donderdag 2 april 1857 kwam het einde. Op de vroege morgen van die dag zei hij nog: ‘Mijn ziel kan het niet al bevatten. Ik zal daar niet gemist worden; ik zal daar niet gemist worden.’ Zijn laatste woord, om kwart over zeven in de avond, was ‘Hal..., hal..., hallelujah!’

Op Goede Vrijdag 10 april werd John Warburton begraven op het kerkhof aan Road The Down te Trowbridge. De graftekst luidt: ‘In zijn bediening streed hij voor de leer en het getuigenis van de gezegende Geest in het hart, en werd in een langdurige ziekte ondersteund met Zijn vertroosting. Stierf triomferend in Jezus. 2 Timotheüs 7 vers 7 en 8.

Philpot, de geleerde wetenschapper, had altijd veel achting gehad voor Warburton, de linnenwever. In een terugblik op diens leven schreef Philpot: ‘Hoe blonken zijn genadegaven uit tegenover mijn geleerdheid. (...) Zoals hij geleefd heeft, is hij ook gestorven, de Waarheid onwrikbaar vasthoudend, nooit omgevoerd wordend met valse leringen of ingaande in hetgeen te hoog voor hem was. In zichzelf zag hij steeds meer wat hij moest verfoeien en waarvan hij een afkeer had, maar in de Heere Jezus zag hij steeds meer wat hij bewonderde en beminde. Hij heeft zijn pad afgelegd, hij heeft de goede strijd gestreden, en zijn loop met blijdschap beëindigd. Hij heeft ons achtergelaten, nog zuchtend en kreunend in de wildernis, echter opziend tot dezelfde God en hopen op dezelfde rijke, soevereine en overvloedige genade.’

(wordt vervolgd)

John Warburton ligt begraven op de begraafplaats aan Road The Down te Trowbridge.

Even tot tien tellen

P. Schalk,
Veenendaal

De uitdrukking is bekend: even tot tien tellen. Dat betekent dat je de tijd durft te nemen voordat je een beslissing neemt.

prille leven moet de wettelijke bedenktijd van vijf dagen nu sneuvelen. Er lijkt geen houden meer aan. Bij het schrijven van dit artikel moet het debat nog worden voortgezet, maar de teerling is al geworpen. Het grootste deel van de Tweede Kamer lijkt deze mogelijkheid aan te grijpen. De initiatiefnemer, mevrouw Pia Dijkstra van D66, is inmiddels geen Kamerlid meer. In de vorige kabinetsperiode mocht haar wet nog niet ingediend worden, in verband met de afspraken in het regeerakkoord. Maar ze heeft de initiatiefwet panklaar gemaakt. En het nieuwe kabinet zit nog maar nauwelijks op zijn plek, of het eerste initiatief op medisch-ethisch terrein wordt een feit. Nu mag het immers wel, want het is een vrije kwestie geworden. En de volgende wet op dit gebied, over de zogenoemde abortuspil, wacht al achter de coulissen.

Mensenkind miskend

Voorstanders van deze wet proberen het nog een beetje te verkopen. Nu de vijf dagen verplichte bedenktijd verdwijnen, mag een arts ook een langere bedenktijd afspreken met de aanstaande moeder, de zogenoemde flexibele bedenktijd. Wat een naar doekje voor het bloeden. Het is immers duidelijk: alleen het recht van de vrouw telt.

Maar dat kind dan? Dat wordt vaak weggeschreven als 'een klompje cellen, of een vrucht, of een foetus'. Maar nog niet zolang geleden hebben we een wet aangenomen die het mogelijk maakt om een doodgeboren kind te laten inschrijven in de burgerregistratie. Expliciet is toen door de SGP gevraagd of dat ook geldt voor een geaborteerd kind. Het antwoord was volmondig 'ja'. Dat alleen bewijst al dat dat klompje cellen, of die vrucht, dan wel de foetus, echt een mens is.

Een mensenkind, geschapen door God. De kroon van Gods schepping wordt door mensenhanden verwoest, aan de lopende band. We stoppen met denken, we hollen maar voort. We kiezen onze eigen weg. En de schreeuw om leven wordt gesmoord in de moederschoot. En dat terwijl Psalm 8 juist zegt: 'Uit de mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest'.

Laten we bidden om wederkeer, vergeving en verzoening. Laten we bidden voor de zielen van die ongeboren kinderen, die het leven wordt ontzegd. Laten we er nooit aan wennen, ook als de bedenktijd wordt teruggebracht naar een fractie van een seconde. Overigens, voor de Heere is die tijd niet te kort!

Een mensenkind, geschapen door God, wordt door mensenhanden verwoest, aan de lopende band.

Voorbeelden te over. Je krijgt bedenktijd bij allerlei zaken. Zo mag de koop van een huis weer ongedaan gemaakt worden, als je toch spijt krijgt. Maar bij abortus moet de bedenktijd er juist aan. Het is en blijft een aanklacht, deze abortuswet. Als je het tot je laat doordringen, dan is en blijft het huiveringwekkend. Abortus provocatus, een opzettelijke abortus, mag al sinds 1981 in Nederland. Ruim veertig jaar hebben we een schuld opgebouwd, met al vele jaren ruim dertigduizend abortussen per jaar. Dat zijn er meer dan honderd(!) per werkdag.

Noodsituatie misbruikt

Heel veel mensen weten dat allemaal niet. Net zoals ze niet weten dat een derde van de vrouwen die een abortus laten uitvoeren in de herhaling zitten. Ruim tienduizend abortussen krijgen het nare woord 'recidive' mee. Een woord dat niet gewaardeerd wordt door de pro abortusbeweging. Want ja, recidive, dat doet denken aan herhaling van strafbaar gedrag. Is abortus strafbaar? In feite wel. Abortus provocatus is een strafbaar feit, dus is er een juridische term bedacht die dat

probleem van de strafbaarheid moet oplossen. Dat noemen we de strafuitsluitingsgrond. Oftewel, je krijgt geen straf als je handelt volgens bepaalde regels die in de wet staan.

Voor abortus is de noodsituatie de strafuitsluitingsgrond. Een arts mag de abortus uitvoeren als de noodsituatie van de vrouw het besluit onomkeerbaar maakt. Wat dat precies inhoudt, is niet omschreven. De uitkomst is dat er dertigduizend noodsituaties per jaar zouden zijn. Zou daar de eerste aandacht niet naar toe moeten uitgaan? Hoe lossen we deze noodsituaties op?

De teerling geworpen

Maar nee, dat is tegen de zin van hen die alles op alles zetten om de beslissing van de vrouw als 'baas in eigen buik' te bevorderen. Voor hen moet elke beperking en elke belemmering er af. Zoals de vijf dagen bedenktijd die een vrouw moet nemen als ze zich gemeld heeft bij een abortusarts. Bij bijvoorbeeld een complexe gezichtscorrectie, die onder algehele narcose plaatsvindt, hebben artsen zelf een richtlijn ingesteld van een bedenktijd van tenminste een week. Maar bij het weghalen van het

Twee verzen uit Psalm 103

ds. M. Karens,
Middelburg

Een van de begraafplaatsen in Den Haag heet Oud Eik en Duinen. Op deze aloude begraafplaats liggen veel bekende personen begraven.

Lopend over de ruime paden lees je op grafstenen en indrukwekkende monumenten de namen van schrijvers, politici, dichters, hoge militairen en ambassadeurs. Mensen, die in hun leven hoge onderscheidingen ontvingen. Hier werden ooit begraven de schrijver Louis Couperus, de schilder Hendrik Willem Mesdag, politici zoals Gerbrandy (minister-president tijdens de Tweede Wereldoorlog) en Willem Drees (minister-president van 1948 tot 1958). Ook ligt er het graf van Abraham Kuyper, theoloog, staatsman en minister-president van 1901 tot 1905. Op deze begraafplaats rusten ook de lichamen van ds. J.P. Pauwe en van predikanten van onze gemeenten, ds. J.W. Kersten en ds. A. Elshout. Alles zegt hier: *Memento mori*. 'Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis en de rouwklagers zullen door de straten omgaan' (Pred. 12:5b). Al die mensen, bekend of onbekend, zijn geopenbaard voor de rechterstoel van Christus om rekenschap af te leggen van alles wat in dit leven gedacht, gezegd en gedaan is (2 Kor. 5:10).

Twee soorten graven

Uiteindelijk zijn er ook op deze dodenakker maar twee soorten graven. Zoals er twee wegen zijn. Zoals er - bij alle verschillen - twee soorten mensen zijn (Ps. 1). Zo zijn er - hoe mooi verbloemd en versierd - donkere kuilen als voorportalen van de eeuwige duisternis naar ziel en lichaam. En er zijn - hoe eenvoudig ook - rustplaatsen ('slaapsteden'), die gekocht en betaald zijn met het bloed van Christus. Daar rust Zijn bruid voor wie Hij de dood inging en opstond. Hij is de Opstanding en het Leven. Wie in Hem gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven (Joh. 11:25-26).

Hoe zal uw graf zijn? Is er de geloofstroost van de opstanding van het vlees? Hoe zalig is het volk, dat dit geklank kent: dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden (Heidelbergse Catechismus, Zondag 22). Dan bent u zo rijk als Job!

Opzienbarende omgeving

Waarom neem ik u mee naar Oud Eik en Duinen? Om u deelgenoot te maken van een leerzame ervaring. Als student van onze Theologische School (het was ongeveer in 1992) kreeg ik van onze onvergetelijke docent ds. K. de Gier uit Den Haag de opdracht om voor hem een rouwdienst en een begrafenis te doen op Oud Eik en Duinen. Het betrof een gemeentelid van hem. Geen eenvoudige opdracht als je nog niet veel in het openbaar gesproken hebt. Een rouwdienst met een bedroefde familie went trouwens nooit, ook al mag je het al vele jaren doen. Met groot opzien ging ik er heen. Wel werd ik vaderlijk bemoedigd door ouderling

Bal, die mij (mee-zuchtende) vergezelde. Hij was de geliefde vader van onze gewaardeerde bibliothecaris van de Theologische School, M. Bal. Bij het begin van de rouwdienst liet ik zingen Psalm 103:8. Dat is een psalm die spreekt over vergankelijkheid, over de wind die waait en dan knakt de steel en gaat alle schoonheid en grootsheid verloren. Daarna mocht bij alle vergankelijkheid het blijvende Woord van God klinken: 'Want de bezoldiging der zonde is de (drievoudige) dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heere' (Rom. 6:23). Paulus vat eigenlijk de hele Bijbel samen. Dood en leven! Eeuwig. Adam en Christus. Een verdiend oordeel en een vrije genadegift, die door de Zaligmaker is verdiend voor al de Zijnen. God, Die riep tot Zijn dienst, hielp die middag bij het spreken.

Twee verzen

Na afloop kwam iemand naar mij toe. Hij had de leiding op deze bijzondere begraafplaats. 'Meneer, wat u nu gedaan hebt, moet u nooit meer doen!' U kunt zich mijn schrik wel voorstellen. Wát nooit meer doen? 'U hebt Psalm 103:8 laten zingen, dat mag nooit gebeuren zonder vers 9'. Beleefd heb ik hem bedankt en vol van gedachten keerde ik terug naar mijn woonplaats Zoetermeer. Toen ik er thuis over nadacht moest ik zeggen: hij had gelijk... Hij heeft gelijk! Vers 8 is maar de helft. Vers 8 eindigt in de dood. Vers 9 geeft de tegenstelling aan: een Goddelijk 'maar'. Een 'maar' uit het welbehagen van de HEERE. Een Evangeliewoord. Eeuwige gunst voor allen die de Heere door genade kinderlijk leren vrezen, voor allen die hun hoop op Christus leerden stellen, zelfs in het late nageslacht. Niet alle dingen die vanuit Den Haag worden voorgeschreven, waardeer ik. Maar wat mij betreft spreken we altijd met twee woorden. En zingen we altijd deze twee verzen uit Psalm 103, allebei.

Op Oud Eik en Duinen zegt alles: *Memento mori*.

Mijn beste ouderling

A. Bel,
Vlaardingen

Over domineesvrouwen is veel geschreven. In dit artikel beperken we ons veiligheidshalve maar tot enkele dingen van lang geleden. Deze rubriek heet trouwens ook 'Uit vroeger jaren'.

Het echtpaar
Ligtenberg

Van de voordeur werd in sommige plaatsen niet veel gebruikgemaakt: bijna altijd liep je achterom. Maar eens moesten enkele kinderen ergens op de Veluwe iets bij de nieuwe dominee brengen. Gewoontegetrouw liepen ze achterom, maar toen kregen ze van mevrouw - ze was van héél eenvoudige komaf - te horen: 'Vroeger woonde hier een boer, maar nu woont hier een dominee, dus voortaan netjes aanbellen bij de voordeur'. Ter geruststelling: in 1911 was er nog geen Gereformeerde Gemeente in die plaats.

De vrouw van ds. M. Keulemans was heel anders. Over haar schreef professor G. Wisse in zijn memoires. Ds. Keulemans diende vele jaren lang een gemeente in Middelburg die oorspronkelijk behoorde tot de Kruisgemeenten. Hij had een zwakke gezondheid - hij leed aan astma - maar toch preekte hij zondags drie keer. Zijn vrouw werd door Wisse omschreven als een voorbeeld van een nederige, stille en godvruchtige wandel. Ze was moeder van twaalf kinderen en daarnaast was ze een grote steun voor haar man.

Ds. Keulemans was vaak niet in staat zijn werk te doen, en dan was het zijn vrouw die catechiseerde en de zieken bezocht. Er waren er zelfs die het bezoek en het gebed van mevrouw Keulemans meer op prijs stelden dan dat van de dominee.

Wie zal zeggen hoe groot de invloed geweest is van predikantsvrouwen? 'Mijn vrouw is mijn beste ouderling, ze brengt me alles eerlijk onder ogen', zei eens een predikant. Of er altijd geluisterd werd is een vraag die we maar voorbijgaan. Alexander Comrie nam de adviezen van zijn vrouw in ieder geval wel ter harte. Comrie schreef over zijn vrouw in de voorrede van het ABC des geloofs: 'Ze legde zich er voortdurend op toe om mij aan te sporen geen dingen te prediken die het begrip van een gemiddelde luisteraar te boven gingen. Dikwijls zei ze tegen mij: Je kunt niet genoeg van me aannemen hoe weinig de mensen begrijpen.'

Klederdracht

Voor sommige vrouwen was het een grote verandering als hun man voor predikant

ging studeren. Zelfs wat de kleding betrof. Toen H. Ligtenberg uit Rijssen in 1931 zijn studie begon aan de Theologische School in Rotterdam is mevrouw Kersten met mevrouw Ligtenberg - in Rijssen zei iedereen, jong en oud, gewoon 'Janna' tegen haar - kleding gaan kopen. De Rijssense klederdracht heeft ze toen afgelegd. Ligtenberg droeg ook kleren die toen in Rijssen gebruikelijk waren. Ds. Kersten is met hem op pad gegaan om andere kleding te kopen. Toen ze voor het eerst die nieuwe kleding aanhadden, hebben ze wel een halfuur met grote verbazing naar elkaar zitten kijken.

Anders was het met de schoonmoeder van ds. A.P.A. du Cloux. Haar man, dr. Nicolaus Westendorp (1773-1836), was predikant in Sebaldeburen en later in Losdorp. Hij zou mogelijk benoemd worden als professor in Leiden. Maar zijn vrouw vroeg zich af of ze dan nog wel de Friese kap kon blijven dragen. Daar was ze erg aan gehecht. Ze vroeg aan haar man: 'Wat denk je, kan ik in Leiden mijn kap nog wel dragen?' 'Dat weet ik niet', was het antwoord, 'ik zal het vragen'. Er kwam antwoord uit Leiden: nee, dat was niet de bedoeling. 'Dan moesten we daar maar niet naar toe gaan, Klaas', zei mevrouw Westendorp. 'Nee, Roelina, dan blijven we maar rustig hier', was het antwoord.

Een huys-juweel

Een 'huys-juweel', zo noemde Lodewijk van Renesse in 1639 een goede vrouw in zijn boek "De Voorsienigheyt Gods in het beleydt der Houwelicken". Maar, zo schreef deze oude schrijver verder: 'De zegen is bij de een groter dan bij de ander, de gaven Gods zijn niet gelijk verdeeld'. Maar wat te doen als ons juweel wat tegenvalt? Antwoord: niets! 'Immers niets als geduld te hebben met de zwakheden van zijne hulpe, en haar, als het mogelijk is, door vriendelijke onderrichtingen te doen handelen zooals wel en redelijk is'. Omgekeerd, als het de man betreft, geldt hetzelfde recept. En dan verwijst Van Renesse naar Abigaïl, die haar man, de dwaze Nabal, verdragen heeft.

Wie bepaald geen huisjuweel had, was ds. James Fraser, een Schotse predikant die in 1726 overleden is. Dagelijks had hij te maken met scheldpartijen van zijn vrouw. Voor eten zorgde ze niet. Maar toen iemand hem beklaagde, zei hij toch dat hij een betere vrouw had dan anderen, want, zo zei hij: 'Ze brengt mij zevenmaal 's daags op mijn knieën.'

Boekennieuws

"Leven! – Vijf preken van puriteinen voor jongeren bewerkt", Jeroen Kriekaard; uitg. De Banier; 144 blz.; € 13,95.

Leven! – Vijf preken van puriteinen voor jongeren bewerkt

Jongeren leven in een wereld vol twijfel en onzekerheden. We zoeken antwoorden bij opinieleiders en willen krampachtig terug naar vroeger. Maar wie stelt diepere vragen als: 'Genees mijn ziel' of: 'Mijn ziele, doorziet gij uw lot, hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?' Voor levensvragen wijst niet de krant, maar de Heilige Schrift ons de weg. Daarom zijn betrouwbare Bijbeluitleggers nodig, bijvoorbeeld de onder ons bekende Engelse en Schotse schrijvers. Hun boodschap is actueel en overstijgt de waan van de dag. Eerlijk stellen ze onze verhouding tot God aan de orde. Even onbevangen wijzen ze ook de weg tot behoud. Onze tijd heeft geen snelverbandjes nodig, maar de eerlijke boodschap van zonde en genade. Preken die dwingen tot zelfonderzoek. De samensteller van 'Leven!', Jeroen Kriekaard, wil deze boodschap graag voor jongeren toegankelijk maken. En dus belangstelling wekken voor oude schrijvers. Hij heeft vijf preken van bekende puriteinen bewerkt voor jongeren. Een moedig initiatief in een tijd van ontleding. Jonge mensen maken in ronde woorden kennis met Thomas Boston, de gebroeders Erskine, Thomas Manton en R.M. McCheyne. Om de boodschap nóg dichterbij te brengen, zijn in de preken denkbeeldige vragen van jongeren toegevoegd, die daarna 'beantwoord' worden.

Eerder verscheen op vergelijkbare wijze 'Alarm!' van Joseph Alleine. We hopen dat deze uitgaven doen grijpen naar de bronnen

zelf. Die zijn er namelijk nog genoeg. Evenwichtige selectie is daarbij vereist, ter voorkoming van welke eenzijdigheid dan ook. Zorgvuldigheid in het hertalen en bewerken blijft altijd nodig. Hoe ver gaat dit, om veilig dicht bij de brontekst te blijven en de auteur recht te doen? Een spanningsveld, dat begrijpt iedereen. Ter illustratie: is de auteur voldoende herkenbaar als de bewerking slechts een derde deel bevat van het origineel (preek Samaritaanse vrouw, R. Erskine)? Overigens zijn niet alle preken op dit punt gecheckt. De kunst blijft: dicht bij jongeren én dicht bij de brontekst. Deze opmerkingen doen niets af aan de waardering. Het boekje biedt jongeren een geschikte eerste kennismaking met de puriteinse werken. Ik sluit me aan bij de wens en bede van ds. S.W. Janse in het Voorwoord, 'dat de Heere deze eenvoudige preken ook voor jou wil gebruiken!'

P.C. Beeke, Middelburg

"Het verbond des levens, serie Theologische werken van Samuel Rutherford", uitg. De Banier; 512 blz., € 39,95.

Het verbond des levens, serie Theologische werken van Samuel Rutherford

In de serie "Theologische werken van Samuel Rutherford" verscheen deel V onder de titel "Het verbond des levens". Het is opnieuw een waardevolle uitgave van deze illustere Schotse godgeleerde uit de zeventiende eeuw. Oorspronkelijk droeg het de titel "The Covenant of Life opened". Het verscheen in 1655. Nu is het opnieuw vertaald door Ruth Pieterman. Ds. J.A. Kloosterman schreef een interessante inleiding over de visie van Rutherford op het genadeverbond.

Er is bij Rutherford een onderscheiden spreken over de verbonden en de beloften. Wat betreft de verbonden ziet hij enige verschillen tussen het verbond der verlossing en het verbond der genade (hoofdstuk 36). Echter, Rutherford haast zich om te zeggen: 'Hoewel de verbonden onderscheiden zijn, moeten ze niet van elkaar gescheiden worden' (pag. 428). Ds G.H. Kersten heeft in zijn Gereformeerde Dogmatiek (deel I, pag.314) gewezen op de 'rechtzinnige leraren, die enig onderscheid stelden tussen het Verbond der verlossing en het Genadeverbond, hoewel zij niet leerden dat wij hier te doen hebben met twee wezenlijk van elkaar verschillende verbonden'.

Ook vinden we bij Rutherford een onderscheiden spreken over de beloften van het genadeverbond. In de prediking komen deze beloften tot allen die binnen de zichtbare kerk zijn. Zo kon hij

schrijven: 'Het Woord van het verbond wordt u gepredikt, Christus wordt u aangeboden in het gepredikte Evangelie, dan kan niet ontkend worden dat de belofte is voor alle verworpenen in de zichtbare kerk, of zij nu geloven of niet' (pag.140). Anderzijds schrijft Rutherford ook: '... dat de beloften van het genadeverbond niet werkelijk gedaan zijn aan de verworpenen binnen de zichtbare kerk, omdat God voor hen noch de beloofde zegen bedoeld en besloten heeft, noch de zaligmakende genade om de voorwaarde te vervullen oftewel te geloven' (pag.145). Wat mij altijd aanspreekt bij Rutherford is dat hij enerzijds vasthoudt aan de leer van verkiezing en verwerping, maar anderzijds ook een ruime evangelienodiging heeft aan allen die onder het Woord leven! Dit boek vergt enige inspanning, maar is het lezen meer dan waard.

ds. J.B. Zippro, Terneuzen

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Bedankt:
voor Den Haag-Scheveningen,
ds. S.W. Janse te Rijssen-Zuid.

BEVESTIGING EN INTREDE DS. M. JOOSSE TE BARENDRECHT

De kerkenraad te Barendrecht deelt met blijdschap en verwondering mee dat op woensdag 23 februari ds. M. Joosse als herder en leraar aan onze gemeente verbonden zal worden. De bevestigingsdienst begint om 14.30 uur en wordt geleid door ds. L. van der Kuijl. De intrededienst begint om 19.00 uur. Beide diensten zijn vanwege de huidige maatregelen alleen toegankelijk voor leden en genodigden. Wel willen we u hartelijk uitnodigen om de diensten te volgen via www.gergembarendrecht.nl. Met ingang van 28 februari is het voorlopige adres van de fam. M. Joosse: Frankenoord 21, 3079 LB Rotterdam, tel. 010-3163115.

Kerkenraad Barendrecht

AANGEPASTE DIENST ELSPEET

Op zaterdag 19 februari (14.30 uur) wordt in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Elspeet een aangepaste kerkdienst gehouden worden voor mensen met een beperking. In deze dienst hoopt voor te gaan ds. G. van Manen. Het thema van de preek is: 'Zacheüs de tollenaar' (Luk. 19:1-10). Allen - wel of niet met een beperking - van harte welkom. Collecte: voor het landelijk bureau Helpende Handen: NL17INGB 0322 4034 64. De dienst is ook te beluisteren via: www.ggelspeet.nl/liveluisteren. Aanmelden voor deze dienst via: afd.veluwe@helpendehanden.nl of via tel. 06-12376235.

VERSLAG BEVESTIGING EN INTREDE DS. HOOGERLAND TE KRUININGEN

Op woensdag 12 januari mocht ds. G. Hoogerland voor de tweede keer in Kruiningen bevestigd worden. De consulent, ds. S. Maljaars, stond stil bij Psalm 20:3: 'Een gebed om hulp bij de ambtsvervulling'. De eerste gedachte was van Wie die hulp moet komen. 'Hij' is de HEERE, de God Jakobs (vers 2). 'Deze namen wijzen op Gods trouw. Blijkt die trouw ook niet in

de gemeente van Kruiningen? Het is een gebed voor de strijd. Toen uw vader in Borssele bevestigd werd, herinnerde ds. W. Hage uit Kruiningen hem aan de strijd die ze samen hadden gehad in de Tweede Wereldoorlog. Hij zei: 'Broeder, nu kennen we al vele jaren een andere strijd, en daar moet de Heere ons in helpen'. En zo is het ook!

In de tweede gedachte lag er de vraag hoe die hulp moet komen. 'De woorden 'zende' en 'ondersteune' zien erop dat het bij God vandaan moet komen. Ook in het ambtelijk leven kunnen we niet steunen op onze ervaring en kunnen we het niet doen met de hulp die we kregen in de vorige gemeenten, ook niet de vorige keer in Kruiningen'.

De derde gedachte was vanwaar die hulp moet komen. 'Er staat: 'uit het heiligdom', en 'uit Sion'. De Heere kan uit het heiligdom Zijn hulp zenden en ondersteunen uit Sion, omdat Christus op Golgotha geen hulp ontving uit het heiligdom. Hij is het enige Fundament'.

Nadat ds. Hoogerland zich met 'Ja ik, van ganser harte' aan de gemeente verbonden heeft, spreekt ds. Maljaars hem, zijn vrouw en (klein)kinderen, maar ook kerkenraad en gemeente hartelijk toe. 'De Heere denkt aan het zuiderland. Er zijn nu acht predikanten in de classis Goes; in twee en een half jaar tijd wordt de zesde predikant bevestigd'.

De tekst voor de intrededienst was Jesaja 40:11, met als thema: 'De Herder en Zijn zorg voor de kudde'. De eerste gedachte was: de Herder. 'Hij is in de eeuwigheid aangesteld door Zijn Vader. Christus is de allerbekwaamste Herder, omdat Hij eeuwig en waarachtig God is, maar ook omdat Hij mens is geworden en tussen Zijn kudde is afgedaald. Ook heeft Hij Zijn kudde eerlijk verkregen: gekregen van de Vader, gekocht met Zijn hartenbloed en Zich ten eigendom gemaakt door Zijn Geest'.

De tweede gedachte was: de kudde. 'Hij heeft niet de besten opgezocht, maar die Hij van de Vader kreeg, die verkoren zijn tot de zaligheid. Hij leert ze op Zijn tijd de Herder kennen. Om te leren hoe ze bij die kudde gebracht zijn, moeten ze meegenomen worden naar Golgotha. Als het

Pasen in het leven worden mag, mogen ze horen 'Gij zijt Mijne'.

Een kudde is een eenheid. We zouden bitter moeten wenen, omdat veel schapen van die kudde in verschillende kerkverbanden langs elkaar heen leven. Die schapen zijn ook onderscheiden, in geestelijke oefeningen, in karakter. Wij nemen vaak de maat en dan nemen we onszelf als maatstaf. Laten we dat aan de Heere overlaten! De derde gedachte was: de zorg. 'Er staat: 'weiden'. Als we ons niet vergissen, heeft de Heere die opdracht voor Kruiningen opnieuw in het hart gelegd: 'Weid deze slachtschapen'. De Heere geve niet over u te heersen, maar u eenvoudig en lieflijk te mogen dienen en weiden. Er is ook een zorg voor de lammetjes en de zogenden. Lammetjes zijn pas wedergeboren zielen. De Herder legt ze in de plooi van Zijn herdersmantel, in Zijn schoot, bij Zijn hart. De zogenden (en dragenden en barenden) zijn de geoefende schapen, die werkzaamheden hebben met de uitbreiding van de kudde. Er moeten er nog toegebracht worden, ook in Kruiningen, zo hopen we van harte. Dat er zulke dragenden onder ons zijn mogen'.

Na de gebruikelijke toespraken wordt ds. Hoogerland toegezongen Psalm 135:8.

Kerkenraad Kruiningen

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 247: Het scribaat van de gemeente in Ooltgensplaat wordt tijdelijk waargenomen door: F. Khirandish, Molendijk 43, 3257 AM Ooltgensplaat; tel. 0187-632908 of 06-22209101, e-mail: scriba@gergemooltgensplaat.nl

“

**ALS GOD DÓÓR OF ÍN ONS
WORDT VERHEERLIJKT,
ZIJN WIJ NIET TEVERGEEFS
GESCHAPEN.**

MATTHEW HENRY

Berichten

BIJEENKOMST HELPENDE HANDEN

Helpende Handen houdt op woensdag 16 februari een bijeenkomst met als thema: Je positie in het gezin, als je man autisme heeft. Deze bijeenkomst is

bedoeld voor vrouwen die getrouwd zijn met een man met autisme.
Spreker: Marianne Vermeer
Tijd: 9.30 uur
Locatie: Petrakerk, Kapelle
Voor meer informatie en aanmelden:
0348 48 99 70 info@helpendehanden.nl
www.helpendehanden.nl

RUIMTE IN OORDEN STAETE IJSSELMONDE

In het reformatorische apparte-

mentencomplex Oorden Staete in Rotterdam-IJsselmonde is een ruim driekamerappartement vrijgekomen (97 m²). Deze is per direct te huur voor circa 970 euro p.m. (incl. servicekosten). Geschikt voor senioren en (startende) jongeren. Op korte termijn komen ook diverse tweekamerappartementen (60 m²) beschikbaar (circa 760 euro, incl. servicekosten). Voor meer informatie: tel. 088-5870055, of schrijf in via www.oordenstaete.nl

Kerkdiensten

ZONDAG 13 FEBRUARI 2022

Aagtekerke 9.00, 11.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 14.30 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 9.00, 11.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.00, 11.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 15.00 uur ds. H. Brons; Arnhem 17.15 uur (H.D.) ds. B. Labee; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Barneveld-Centrum 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.00 (H.A.), 11.15 (H.A.) en 19.00 uur ds. J. van Laar; Benthuizen 18.30 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Berkenwoude 19.00 uur ds. M.H. Schot; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 19.15 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 9.30 (H.A.), 14.00 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. P.J. de Raaf; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.00 uur ds. G.J. Baan; Capelle a/d IJssel-West 15.00 uur ds. H.A. van Zetten en 18.00 uur stud. J.M. Evers; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Den Haag-Scheveningen 19.00 uur ds. P.J. de Raaf; Deventer 17.00 uur ds. R. Kattenberg; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Dordrecht 9.30, 11.45 en 16.45 uur ds. W.A. Zondag; Ede 9.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. M. Joosse; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 18.00 uur ds. A. Verschuure; Enkhuizen 9.30 (H.A.), 14.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. G. Heijkamp; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 9.30 (H.A.), 14.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 14.30 uur ds. G.W.S. Mulder; 's-Gravenzande 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Haamstede 10.00 uur ds. C. Harinck en 18.30 uur ds. M. Karens; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en

18.30 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 10.00 en 17.00 uur ds. J. Schipper; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Hoofddorp 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Schot; Houten 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Katwijk aan Zee 10.00 uur ds. R.A.M. Visser en 16.00 uur ds. P. Mulder; Kesteren 12.30 uur en 18.00 uur ds. F. Mulder; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 16.30 uur ds. C. Harinck; Krabbendijke 18.00 uur ds. P.C. Vlot; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Hoogerland; Leiderdorp 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; Lelystad 9.30 en 15.00 uur stud. A.E. Brijder; Lisse 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Meeuwen 14.30 uur ds. E. Bakker; Meliskerke 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Melissant 15.30 uur ds. G. Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 (H.D.) en 16.00 uur ds. C.J. Meeuse; Middelharnis 9.30 en 18.30 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 18.30 uur ds. W. Harinck; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Nieuwer Ter Aa 18.30 uur stud. A.E. Brijder; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur stud. M.G. van Middendorp; Nunspeet 9.00, 11.30 en 15.30 uur ds. A. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Oostkapelle 9.30 (H.A.) en 16.00 uur (H.A.) ds. D.W. Tuinier; Opheusden 9.30 (H.D.) en 15.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. A. Verschuure; Oude-Tonge 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 15.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Puttershoek 14.30 uur

ds. G.J. Baan; Rhenen 9.30 en 18.30 uur ds. M. Joosse; Ridderkerk 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. W.A. Zondag; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30, 14.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rotterdam-Alexanderpolder 18.30 uur ds. C. Sonneveld; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. L. Blok; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 14.30 uur ds. P.C. Vlot; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenzeel 10.00 uur (H.D.) ds. G.J.N. Moens en 15.00 en 18.30 uur ds. J. Beens; Sint Philipsland 18.30 uur ds. C. Harinck; Sint-Annaland 18.00 uur ds. J.J. Tanis; Sliedrecht 9.00 en 19.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur stud. M. Boersma; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde 9.30 (H.A.), 14.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Tholen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Tricht-Geldermalsen 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; Utrecht 10.00 uur (H.D.) ds. W. Harinck; Veen 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 15.00 uur ds. B. Labee; Vlaardingingen 10.00 en 15.00 uur stud. J.M. Evers; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. L. van der Kuijl; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 9.30 (H.A.), 14.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Woerden 16.00 uur stud. M. Boersma; Yerseke 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. van

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Krimpen; Zeist 18.00 uur ds. A.A. Brugge;
Zoetermeer 16.30 uur ds. M.H. Schot;
Zwijndrecht 9.30 en 15.30 uur ds. H.E.P.
Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 15 FEBRUARI 2022

Dirksland 19.30 uur ds. K. Boeder; Naaldwijk
19.45 uur ds. R.A.M. Visser; Oude-Tonge
19.30 uur ds. M. Karens; Rotterdam-
Centrum 19.45 uur ds. J.W. Verweij.

WOENSDAG 16 FEBRUARI 2022

Aalst 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Alphen
a/d Rijn 19.30 uur ds. J. van Laar; Benthuizen
19.30 uur ds. G.J. Baan; Dordrecht 19.45
uur ds. W.A. Zondag; Hilversum 19.45 uur
ds. G. van Manen; Hoogeveen 19.30 uur ds.
A. Schreuder; Kamperland 19.30 uur ds.
J.M.D. de Heer; Kesteren 19.30 uur ds. M.

Karens; Leiderdorp 19.30 uur ds. P. Mulder;
Mijdrecht 19.30 uur ds. A. Verschuure;
Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot;
Puttershoek 19.30 uur ds. C.J. Meeuse;
Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren;
Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur (GBS-
dienst) ds. A.T. Huijser; Uddel 19.30 uur
ds. E.J. Boudewijn; Veen 19.30 uur ds. E.
Bakker; Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee;
Zoetermeer 19.30 uur ds. J. Schipper.

DONDERDAG 17 FEBRUARI 2022

Alblasserdam 19.30 uur ds. C. Sonneveld;
Genemuiden 19.30 uur ds. A. Verschuure;
Kootwijkerbroek 19.30 uur (H.D.) ds. G.
Beens; Lisse 19.45 uur ds. M. Joosse;
Meeuwen 19.30 uur ds. G. Pater; Ridderkerk
19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-
Slikkerveer 19.30 uur ds. K. Boeder;

Sprang-Capelle 19.30 uur ds. A. Schot;
Westzaan 19.30 uur ds. R.A.M. Visser.

VRIJDAG 18 FEBRUARI 2022

Urk 16.00 uur (huw.bev.) ds. A.J. de Waard;
Zwijndrecht 14.15 uur (huw.bev.) ds. H.E.P.
Fortuijn.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 13 FEBRUARI 2022

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30
en 16.30 uur evang. M. Vos; Emmen
(Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang.
C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de
Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur evang. S. de
Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat
21-23) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van
Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.30
en 15.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Advertenties

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te 's-Gravenpolder geeft met droefheid kennis van het overlijden van zijn geliefde oud-ambtsbroeder

Jan Pieter Murre

in de leeftijd van 84 jaar.

In getrouwheid heeft hij onze gemeente gediend in het ambt van ouderling van januari 1996 tot december 2006.

De Heere vertrooste en sterke zijn vrouw, kinderen, klein- en achterkleinkinderen in het verdriet en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad,
Ds. S. Maljaars, preses
J.C. de Waal, scriba

's-Gravenpolder, 30 januari 2022

Met ontroering heeft het deputaatschap Zending Gereformeerde Gemeenten kennisgenomen van het overlijden van

de heer G. Nieuwenhuis

In de periode van 1972 tot 2006 was hij verbonden met ZGG, eerst als uitgezondene voor het zendingswerk in Nigeria (Igede) en aansluitend daarop vanaf 1980 als algemeen secretaris. Met dankbaarheid kijkt het deputaatschap terug op zijn inzet op alle terreinen van het zendingswerk. Een diepe, geestelijke bewogenheid met mensen in allerlei culturen en van verschillende achtergronden kenmerkte hem.

Van harte wensen we zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de nabijheid en de ondersteuning van de Heere toe bij dit verlies.

Namens het deputaatschap ZGG, zendingsbureau en alle uitgezondenen die met hem hebben gewerkt.

Ds. G.W.S. Mulder, voorzitter
Ds. P.D. den Haan, secretaris

Rijssen, 3 februari 2022

Vak. woning te huur in 's-Gravenpolder.

Wk 25 en 26. Foto's en prijs op aanvraag.
0681118094. Evt voor ouder echtpaar/
klein gezin.

NIEUW Laatste preken JC Philpot dl 4 €10,-.

105 vragen aan Philpot in Afscheiding en
Raadgevingen €15,-. Alle 20 boeken €160,-.
Luisterpreken. hetbraambos.nl 078-6933783

De mooiste collectie PVC vloeren. Laat u adviseren in uw eigen huis!

Afspraak plannen? 06-19557166
DE.VLOERENKONING.NL

Te huur voor vakantie ons 2-persoons appartement in Kruijningen, Zeeland,

met uitzicht op de Westerschelde.
Vrij van 21 t/m 28 mei en van 24 juni
t/m 2 juli. Prijs 595,- per week.
Voor inlichtingen: 06-83777614

Vakantieappartement Twente

Monumentale boerderij in buitengebied tussen Rijssen en Markelo.
Compleet ingerichte keuken met
kookgelegenheid. Veel wandel- en
fietsgelegenheid. **2 tot 4 personen.**
Tel. 0613369919 www.eenmooieplek.nl

Welkom terug
op ons bungalowpark!

De Verrassing
Bungalowpark

**AL 65 JAAR
VERRASSEND OP TEXEL**

www.deverrassing.nl
0222 318906

Te huur aangeboden te Waardenburg

per 1 april **ruim appartement**,
v.h. mantelzorgwoning. Inlichtingen via
n.v.maren@hetnet.nl of via 0653325672

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
 Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
 bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
 M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

NIEUW PROJECT

WAARDE VOORJE GELD

HELP ELEOS AAN 1 MILJOEN EURO...!

WAARDEVOORJEGELD.NL/PROJECT/ELEOS

ANDANTE
 -orgelcentrum-

Uw dealer van
Johannus Monarke Content Domus Viscount Mixtuur
 (Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavars)
 * Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
 * Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

TOPCOMFORT
 dakspecialisten

zoekt een

servicemonteur daken

met kennis van platte daken
 werkgebied vooral de randstad
 kijk op www.topcomfort.nl onder
 vacatures of bel 06-55975599

De specialist in het milieubewust
 isoleren van uw woning

Vloerisolatie
 Spouwisolatie
 Dakisolatie
 Gevelisolatie

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Profiteer nu!! landelijke subsidie www.profijtisolatie.nl

Finse regering noemt Bijbel 'haatzaaiende taal' en bedreigt christendom

Beslist de overheid straks wat je nog mag geloven en zeggen, openbaar en in kerk en school?

Päivi Räsänen

Op 14 februari staat in de Finse christen-politica Päivi Räsänen opnieuw voor de rechter. Ze moet zich verantwoorden over haar geuite visie op homoseksualiteit en het huwelijk van één man en één vrouw. CCI hoopt er bij te zijn in Helsinki om haar te steunen.

De procureur-generaal vervolgt en beschuldigt haar van het aanzetten tot haat. Räsänen verdedigt daarentegen vrijheid van godsdienst en meningsuiting. Op 24 januari benutte zij de eerste zitting om van het evangelie van verzoening door Jezus Christus te getuigen in de rechtbank. Uiterlijk half maart moet de uitspraak er liggen.

Kunnen we straks nog in vrijheid uitkomen voor ons geloof en de Bijbelse waarheid? Kunnen we straks nog beslissen over de inhoud van onderwijs en opvoeding van onze kinderen? Voor de Finnen is dat op dit moment een urgente vraag. Maar ook voor christenen in Nederland en wereldwijd.

Maak een noodzakelijk christelijk geluid voor Leven, Gezin en Vrijheid én het verschil mogelijk! Lees meer op www.christiancouncilinternational.org/nl

SAMEN VOOR LEVEN | GEZIN | VRIJHEID

Scan de QR-code en doneer veilig online

Stichting Christian Council International
 Krooslaan 11, 2411 ZP, Bodegraven
 T: 06 558 38 607
 E: info@christiancouncilinternational.org
 W: www.christiancouncilinternational.org/nl
 RSIN: 8524 33 979 KvK: 57090181
 IBAN: NL29 RABO 0135 9749 09
 BIC: RABONL2U

 Uw giften aan CCI zijn aftrekbaar van de belasting.

Zorg jij voor een

Een verzorgende uitstraling

Huize Blaak zoekt 2 VIG-ers! (fulltime dienstverband)

Solliciteren?

Bel Dick van Aalsburg via 06 - 53 17 95 38 of mail naar personeelszaken@huizeblaak.nl

Parttimers of vrijwilligers zijn ook welkom.

Huize ds. W.H. Blaak

Eenzaam, beperking, eenverdiener, rouw of armoede? Stichting kleinsteun.nl luistert en steunt! 06-34180256
jong en oud (bel)maatjes & lotgenoten

Conflictbemiddeling d.m.v. Mediation voor zakelijk en privé.
Drs. J.C. de Jonge, gecertificeerd 'Psycholoog - Mediator NIP'.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
www.dejonge-consultancy.nl

- Psychosociale & psychologische hulpverlening
- Huwelijk & relaties
- Seksuologische hulpverlening
- Toerusting & preventie
- Gastopvang
- Schoolmaatschappelijk werk
- Hulp bij gameverslaving
- Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

De Vluchtheuvel

Christelijke psychosociale hulpverlening

Veelgevraagd boek in boekhandel:
'Dit is Gods vinger', preken coronavirus:
www.ramshoorn.nl

VAN DER WILT
RAAMDECORATIE

**UW ADVISEUR
AAN HUIS**

☎ 06 - 36 29 43 14
🌐 wiltraamdecoratie.nl

Waarom Paul Roescher?

Wij geven u twaalf redenen!

2

Europa's grootste keus

Braziliaans eiken Keuken compleet zoals opgesteld en inclusief getoonde 3 apparaten.

Kraakprijs!
1564,-

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17500 m2 in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

WILGENHORST
gedenken

**ZELF SAMENSTELLEN
VASTE LAGE PRIJS
ALL INCLUSIVE**

WWW.WILGENHORST-GEDENKEN.NL

BROUWER
PSYCHOLOGEN

Psychologische hulp voor kinderen en volwassenen

Brouwer Psychologen geeft hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen bij psychische klachten en in moeilijke situaties. Dat doen we vanuit onze christelijke identiteit, al ruim 30 jaar. Wij bieden o.a.:

- behandeling en begeleiding
- psychologisch onderzoek

Dit doen we ook voor mensen met een verstandelijke beperking.

Kijk op www.brouwerpsychologen.nl.
Of bel **0180 - 426955**

Ridderkerk, Barneveld, Geldermalsen en Apeldoorn (nieuw)

VerkeerstheorieVanWijngaarden

ONLINE LEREN + OEFENEXAMENS VOOR CBR AUTO THEORIE EXAMEN

Maatwerk collecteformulier + iDEAL betalen

*Andere GerGem gemeenten
gingen u al voor!*

- ✓ Geen website nodig
- ✓ Geen app nodig
- ✓ Anoniem doneren mogelijk

www.aeyden.com

✓ HULPVERLENING

✓ COACHING

✓ TRAINING

✓ TOERUSTING

Nieuwerkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke

T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuijl.nl
I www.praktijkdenuijl.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

Geeft pollen minder kans, om vrijer te ademen door de neus, bij een gevoelige huid. **Betaguard** van NeoLife.
Februari-aanbieding
Kommie 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl

De Stichting Gemoedsbezwaarden tegen Verzekeringen heeft als doel individuele en collectieve voorlichting geven aan en belangenbehartiging van gemoedsbezwaarden tegen verzekeringen.

Voor € 10,00 per kalenderjaar bent u donateur van de stichting en steunt u haar werk. U krijgt dan de door de stichting opgestelde praktische en principiële brochures gratis toegezonden. Ook ontvangt u enkele keren per jaar een nieuwsbrief met daarin actuele informatie.

Telefonische vragen en donateuraanmelding tijdens kantooruren:
0488 - 44 91 54, of via e-mail:
voorlichting@gemoedsbezwaarden.nl

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Nodig ervaren spreker uit van Spaanse Evangelische Zending (SEZ).
Ook via kerktelefoon/livestream.
06-27269502
voorlichting@sez.st - www.sez.st

Begrafenisonderneming de Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begravenissen

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar

Hardinxveld-Giessendam	0184 - 611 154
Waardenburg	0418 - 652 039
Werkendam	0183 - 701 017
Dordrecht e.o.	078 - 641 27 40
Nieuw-Lekkerland	0184 - 683 838

info@begrafenisondernemingdejongh.nl
www.begrafenisondernemingdejongh.nl

Meer succes, zowel op je werk als privé. Dat wil toch iedereen!

Vorkom miscommunicatie en leer negatief contact om te buigen naar positief contact. Ontdek hoe je verbindend kan communiceren met *iedereen* en werk zo aan stevige (zakelijke) relaties. Daarvoor verzorgt BSIEC communicatieve vaardigheidstrainingen, sales- en teamtrainingen. Kijk voor de trainingsmogelijkheden via open inschrijving onder aanbod op de website. Voor de vaardigheidstraining in Dordrecht op 10, 18 en 25 maart a.s. zijn nog enkele plaatsen beschikbaar. Het is ook mogelijk om trainingen incompany te verzorgen. Neem voor vragen vrijblijvend contact op met Arie-Geert Jongeneel, gecertificeerd trainer Process Communication Model®

info@bsiec.nl 06 - 46 85 24 00 www.bsiec.nl

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Perengaard 65, 3264 PB Nieuw-Beijerland
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkwijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,47 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Voor niemand bang

NU WYCLIFFE DE SCHULD KRIJGT VAN DE BOERENOPSTAND, HOUDT HIJ BIJNA NIEMAND OVER DIE HET VOOR HEM OPNEEMT. BEHALVE ...

'Dat belooft niet veel goeds,' zegt Wycliffe bij zichzelf. Hij heeft zojuist een kort overleg gehad met zijn vrienden over het Bijbelvertaalwerk. Maar wat hem vooral zorg baart is dat in de plaats van de vermoorde Simon Sydbury nota bene zijn aartsvijand Courtenay tot bisschop is benoemd. Courtenay is vast nog niet vergeten wat er vier jaar geleden is gebeurd in de St. Pauls kathedraal. In plaats dat de bisschop hem toen heeft kunnen veroordelen, hebben zijn twee beschermheren (Jan van Gent en graaf Henry Percy) hem gewoon weer meegenomen naar huis. Zonder dat hij ook maar één woord ter verdediging had hoeven zeggen.

Wycliffe schudt zijn hoofd. Nee, van Courtenay heeft hij niet veel goeds te verwachten. En aan de koning en Jan van Gent hoeft hij geen steun meer te vragen. Ook zij zien hem inmiddels als dé grote aanstichter van de Boerenopstand. Ze steunen bovendien de kerk, die zegt dat hij, John Wycliffe, een afvallige is.

De toekomst ziet er voor hem donker uit. Van mensen hoeft hij het niet te verwachten. Maar hij weet dat God voor hem zal zorgen. Wat hem betreft, mogen ze hem op de brandstapel brengen zodra de Bijbel klaar is. Tot die tijd hoopt hij bewaard te blijven. Pas als de hele Bijbel in het Engels vertaald is, heeft hij zijn taak volbracht. Gods Woord is het sterkste wapen tegen alles wat fout gaat in de kerk. Maar ook in de strijd tegen de oneerlijkheid in de maatschappij.

Wycliffe vouwt eerbiedig zijn handen en legt zijn bedreigde leven vol vertrouwen in de handen van God. Alleen Hij kan hem bewaren tegen alle kwaad.

VERVOLGVERHAAL | J. KRANENDONK-GIJSSEN - UITG. DE BANIER

Loos

Als er iets 'loos' is, klopt er iets niet, het is mis. Je mist wat. Kleurloos betekent zonder kleur en liefdeloos: zonder liefde. Werkloos zijn, geen baan, is niet fijn.

Zondeloos of foutloos is niemand, oud of jong maakt niet uit. Sommige jonge mensen denken: ik ben waardeloos. Dat mag je nooit zeggen. 'Gij dan, o mens, hoe waard, hoe groot in eer'. Dat zegt de Heere Zélf! (Psalm 49). Dan mag jij niet tegenspreken.

Een dominee preekte over Markus 8 vers 36. 'Wat zou het de mens baten, zo hij de gehele wereld won, en zijner ziele schade leed?' Wat heb je aan een wereld vol plezier als je ziel niet gered is? Dan is je leven hoogstens 'loos', leeg. En levenloos is hetzelfde als dood. Die dominee zei: 'Wij zijn allen genadeloos geboren. En een mooie wereld kan je ziel niet redden, het zijn rozen met doornen. Ziel verloren, alles verloren. Maar ook ziel gewonnen, alles gewonnen'. Heb je genade, dan heb je genoeg, bedoelde hij, al mis je verder alles. Maar blij je genadeloos, dan vermoord je je ziel. Wel iets om over na te denken.

Dezelfde dominee, hij heette Smijtegelt, legde op de catechisatie uit wat goddeloos betekent. Zonder God dus, alleen. Je leeft alleen en je sterft alleen. Voor Gods rechterstoel sta je alleen. Zonder Jezus. Midden in de wereld leven en de zonde liefhebben. Of misschien meeleven met de kerk en luisteren naar de preek, maar ondertussen los van God, zonder nieuw hart en altijd dezelfde blijven.

Is jouw leven ook los van God, een leeg huis? Hij kan dit veranderen. Hij is lankmoedig, overvloedig in genade, groot van waarheid. En... eindeloos goed! (Psalm 86 vers 8).

Mag je de Heere kennen? Dan reis je wel met Christen door de IJdelheidskermis, maar op weg naar het Vaderhuis.

Leestip:
Markus 8:34-38

Ds. Labeë over:

Tussen wieg en graf

De uitdrukking 'er moet iets gebeuren tussen wieg en graf' wordt vaak gebruikt. Is er niet te weinig aandacht voor het leven in de moederschoot?

Spreekwijze

Het is inderdaad een uitdrukking die 'mank' gaat, zoals meer uitdrukkingen de werkelijkheid niet (geheel) 'dekken'. Wellicht moeten we zeggen dat deze (en andere) van oorsprong 'wereldse' uitdrukkingen ook door ons onnadenkend op de lippen worden genomen. De 'wereld' wil zich van 'wieg tot graf' indekken tegen schade en verzekeren van een goede gezondheid of tenminste de beste zorg ontvangen die denkbaar is. Onze welvaartsstaat meent er garant voor te kunnen staan...

Maar het is helemaal terecht dat we méér moeten zeggen! Bij leven in de moederschoot mogen er gebogen knieën en gevouwen handen worden verwacht

voor dit door God gegeven leven. Aangrijpende gedachte dat het meest veilige plekje voor het beginnende leven door de moderne mens is gemaakt tot een moordkuil.

In Jesaja 49 klaagt Israël dat de Heere hem verlaten en vergeten heeft. Heel beslist en radicaal wijst de getrouwe Verbondsgod die beschuldiging af! 'Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon haars buiks?' (vers 15). Je kunt het niet voor mogelijk houden, maar het gebeurt toch. Een moeder die haar kind dood wenst. Een vorm van haat om van te rillen. Daar zijn allerlei redenen tegen in te brengen, maar die doen niets af van de ernst ervan.

Onze harten moesten wel beven als we de moordmachine van de abortusklinieken actief weten, met ongeveer 30.000 abortussen

per jaar. Psalm 74 zingt 'Het land is vol van duist're moordspe- lonken' (vers 19, berijmd). Is dat niet de vreselijke werkelijk- heid die ons veel meer benauwen moest? Kan de God van het leven dit alles ongestraft laten? Zijn de oordelen (ook heden) over ons land en volk dan niet rechtvaardig? De Heere geve verootmoediging en een krachtig getuigenis tegen deze vreselijke praktijken. En het gebed voor onze politici die opko- men voor het ongeboren leven – met alle vrijwilligers die (in de verre) omgeving van de klinieken opkomen voor het leven – moet sterk zijn.

Nogmaals, de vraagsteller maakt een heel terecht punt: we zijn niet alleen voor de bescherming van het menselijk leven, maar we mochten ons ook wel met grote ernst bekomme- ren om geestelijk leven. Al kunnen we ons geen voorstelling maken van het oordeel over het ongeboren leven... De Heere geve worstelingen in de binnenkamer als er leven verwacht mag worden. En iets van die 'nood' moge ook doorklinken in de openbare gebeden, ook in Gods huis.

Genadetijd

Nadat we dit gezegd hebben, komen we toch nog graag even op de uitdrukking terug. Laat het óók gezegd zijn dat er een Godswonder in ons leven moet gebeuren. In een wereld waar zovelen als eens Nicodémus onwetend zijn van deze kernzaak, die de Heere tussen 'wieg en graf' gewoonlijk wil werken. Jezus leerde hem: 'Voorwaar, voorwaar zeg ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien'. Slechts één ding is nodig, schrijft Rutherford (1600-1661) in één van zijn brieven: 'Uw opdracht in dit leven is om de zekerheid te verkrijgen van een eeuwige heerlijkheid voor uw ziel en om uw ziel te verenigen met Christus. Al het andere is flauw gebazel!'

Als we werkelijk leven bij deze ernst, kan het niet anders of er zijn worstelingen voor het jonge en beginnende leven in de moederschoot. De Heilige Schrift geeft ons het bijzondere voorbeeld van Johannes in de moederschoot van Elisabet: 'En het geschiedde als Elisabet de groetenis van Maria hoorde, zo sprong het kindeken op in haar buik; en Elisabet werd vervuld met den Heiligen Geest' (Luk.1:41). Kanttekening 50 leert ons: 'Dit is geschied door een bovennatuurlijke en buitengewone beweging des Heiligen Geestes'. Dat genadewerk mogen we van de Heere afbedelen, ook in onze donkere 21e eeuw.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doel- stelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labeë of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

